

Szabó Máté Csaba

A cornwalli nemzeti mozgalom és a Mebyon Kernow

A kelta nemzetek között Cornwall történelme és kultúrája a leginkább alulkutatott a hazai szakirodalomban. A tanulmány áttekinti Cornwall és a cornwalli nyelv történetét az írott források megjelenésétől egészen a 20. század végéig. A munka arra is kísérletet tesz, hogy bemutassa a cornwalli nemzeti mozgalom kialakulását és politikai párttá fejlődését, valamint vázolja a Mebyon Kernow politikai sikereinek korlátait.

Bevezetés

Az Egyesült Királyságban az 1970-es évektől egyre markánsabban jelentek meg az egyes országrészek nemzeti mozgalmai. A kelta peremvidék (*celtic fringe*) politikai ébredése és aktivizálódása a leglátványosabban Skóciában, Walesben, illetve Észak-Írországbán zajlott le, ahol a nemzetiségi-etnoregionális pártok sikerrel váltották parlamenti mandátumra a támogatottságukat. E pártok több mint 50 éve folyamatosan jelen vannak a Westminsterben, alakítva az Egyesült Királyság politikai életét, így számos politikatudományi munka foglalkozott e pártokkal, hatásukkal és jelentőségükkel. Ugyanakkor nem minden nemzeti mozgalom ért el ilyen látványos sikereket. Az Egyesült Királyság délnyugati partvidékét alkotó Cornwall, illetve az ottani cornwalli kisebbséget hiába sorolják a kelta nemzetek közé, az itt szerveződő nemzetiségi pártok meg sem tudták közelíteni a skót vagy a walesi pártok eredményeit. Az alábbi cikk arra tesz kísérletet, hogy betekintést nyújtson a cornwalli nemzeti mozgalomba, bemutatva a helyi identitást, a mozgalom történetét, a Mebyon Kernow politikai párt eredményeit, illetve kudarcai okát.

Cornwall és a cornwalli nyelv vázlatos története

Mielőtt a cornwalli identitás kérdéseit vizsgálánk, át kell tekinteni Cornwall helyzetét a kelta nemzetek között. Mind a tudomány, mind az érintettek önmeghatározása

alaján hat kelta nemzet létezik: a skót, a walesi, az ír, a Man-szigeti manx, a franciaországi breton és a cornwalli. E nemzetek és kisebbségek mindegyike különböző alkotmányos státuszban él, és a történelmük során eltérő szintű autonómiát vívtak ki maguknak. Az ír egyrészt államalkotó nemzet Írországban, ugyanakkor kisebbségben van Észak-Írországban; Skócia és Wales a devolúciós folyamatok eredményeképpen jelentős autonómiát élvez az Egyesült Királyságban; az apró Man-sziget mint korona-függőség, amely nem része az Egyesült Királyságnak, egészen különleges autonómiát élvez; a Bretagne-ban élő breton kisebbség az egységes francia nemzetállamban kulturális régióként kapott elismerést. A cornwalli kisebbség ugyanakkor az Anglia részét képező Cornwall megye területén is jelentős kisebbségben él, autonómiával egészen a legutóbbi időkig nem rendelkezett.

A jelenség okának megértéséhez érdemes vázlatosan áttekinteni Cornwall történetét. A Brit-szigetek délnyugati félszigete az egész történelem során igen periférikus területnek számított. A Római Birodalom formálisan ugyan kiterjesztette uralmát a félszigetre és az itt élő kelta törzsekre, de ennek igen kevés nyoma maradt. Miután a Római Birodalom feladta a Brit-szigeteket, a mai Cornwall és Devon területén Dumnonia nevű törzsi királyság jött létre. Ennek az államalakulatnak a legkeletibb területeit lakta a *cornovii* törzs, amelyről a félsziget később a nevét kapta.

Maga a nyelv a kelta brit nyelvből fejlődött ki, amikor a földrajzi elkülönülés okán az szétvált a walesi, a kumbriai, a breton és a cornwalli nyelvre a 6. században.¹ A római uralom megszűnése nyomán az angolszász és germán hódítók sikerrel kerítették hatalmukba a Brit-szigetek középső és déli területeit, ám Dumnonia mint kelta brit királyság évszázadokon át sikerrel őrizte meg önállóságát. A 4. és az 5. évszázadra az ír hittérítők eredményesen terjesztették a keresztény hitet, így Cornwallban az ír mintájú, autonóm kolostorközpontú kereszténység terjedt el, szemben az angolszász hierarchikus püspökségi rendszerrel.² A kolostoroknak nagy szerepük volt a cornwalli kultúra és nyelv fejlődésében is, a legtöbb e korból származó nyelvemlék vallásos témájú szöveg.³

Miután Dumnonia utolsó királya, Dungarth 875-ben elhunyt, Nagy Alfréd wessexi király meghódította a területet.⁴ Az angolszászok sikerrel integrálták a területet államukba, átvették a vezető társadalmi pozíciókat, bevezették az állami adminisztrációt, ezzel máig meghatározva Cornwall nyugati határát a Tamar folyónál.

¹ APÁTI – GYÖRI SZABÓ 2002: 127.

² KLANICZAY 2004: 148.

³ Cornwall védőszentje Szent Pirán, és a fekete alapon fehér kereszt mintájú cornwalli zászlót is Szent Pirán zászlajának szokták nevezni.

⁴ KATUS 2001: 158.

Ennek ellenére az alacsony népsűrűségű és nyersanyagban szegény országrész megőrizte kulturális és nyelvi különállását. A periférikus elhelyezkedés megővta Cornwallt a 9. században megjelenő viking támadásoktól is.

Az 1066-os normann hódítás nyomán a földek jelentős része a normann nemesség kezébe került, cornwalli nemességről nem beszélhetünk. Ennek ellenére a terület kulturális önállósága és saját identitása megmaradt, a cornwalli nyelvet továbbra is széles körben használta a köznép.⁵ Az 1086-os összeírás alapján Cornwall lakossága 15 és 20 ezer fő között lehetett, a legnagyobb városa pedig Bodmin volt.⁶

Az Angol Királyság két speciális intézményt hozott létre Cornwall számára: 1305-ben a Cornwalli Ónbányák Bíróságát (*Cornish Stannary Court*), illetve a Cornwalli Ónbányák Parlamentjét (*Cornish Stannary Parliament*), így a helyi gazdaság legfőbb pillére számára biztosított volt a különbíróság és a különleges hatályú jogalkotó és bírói testület.⁷ 1337-ben pedig létrejött a cornwalli hercegi cím (*Duchy of Cornwall*), amely a brit uralkodó legidősebb fiúgyermekét illeti meg annak trónra lépéséig. Ezen túlmenően az országrész nem rendelkezett autonómiával, a középkori viszonyok között centralizáltan alá volt rendelve a londoni királyi udvarnak.

A periférikus elhelyezkedés és az alacsony népesség okán az egyik legszegényebb területként tartották nyilván az Angol Királyságban. Ennek ellenére a cornwalli nyelv leggazdagabb időszaka éppen az 1200-as évektől kezdődött, és a Tudorok regnálásáig tartott.⁸ A nyelv virágzását elősegítették azok az intenzív kapcsolatok, amelyek a korban még vagy független, vagy jelentős autonómiát birtokló, kelta nyelvű területekkel folyhattak, mint Bretagne vagy Wales. Érdekes, hogy számos középkori térképen Cornwallt Nyugat-Wales (West Wales) néven említik, ami egyértelmű bizonyíték a két terület közötti nyelvi kapcsolat meglétére.

Az 1350-es pestisjárványt megelőzően a cornwalliul beszélők száma a félszigeten 38 ezer körül lehetett.⁹ A 15. évszázadra ugyanakkor már érezte hatását az angol nyelvi dominancia: ekkor már csak Nyugat-Cornwall volt kizárólag egynyelvű.¹⁰

⁵ Nyelvileg igen érdekes helyzet állt elő, mivel a köznép a cornwalli nyelvet beszélte, az írásbeliség latin nyelvű volt, az udvar nyelve pedig a 14. századig a normann francia volt.

⁶ PALLISER 2000: 592.

⁷ BRADDICK 2004: 99.

⁸ Ebből a korból mintegy 20 ezer sor írott szöveg maradt fenn (főként misztériumjátékok és a szentek életét bemutató szövegek), ami a 20. században lehetővé tette az akkorra már kihalt nyelv újjáélesztését.

⁹ HICKS 2005: 9.

¹⁰ STOYLE 1999: 423–444.

Ebben az időben alakult ki a 20. századig fennálló városszerkezet is, amely falvak, illetve kisvárosok rendszereként írható le, valódi központ nélkül.¹¹

A 15. század végétől a Tudor-uralkodók egyre komolyabb centralizáló törekvésekkel léptek fel, ami a leghátrányosabban a kelta peremvidéket érintette. Az országnak nemcsak a földrajzi, hanem a gazdasági perifériáján is lévő terület a központilag előírt adókat egyre nehezebben teremtette elő. Csakúgy, mint Wales esetében, a regionális különállás leglátványosabb jele a nyelvi különbözőség volt – ez pedig ütközött az egységesítésre törekvő londoni királyi udvar szándékaival.

Nyelvi-vallási okok keveredtek a társadalmi feszültségekkel az 1549-es imakönyvfelkelésben. A felkelés kiváltó oka az a törvény volt, amely az anglikán egyház felállítására nyomán kötelezően angol nyelvű általános imakönyvet és misézést írt elő, és betiltotta a vallásosság katolikusnak tekintett szertartásait is, mint a körmenetek és a zarándoklatok.¹² A protestantizmus által amúgy is kevésbé érintett cornwalli lakosság számára – amelynek egy része ekkor még nem is ismerte az angol nyelvet – a törvény elfogadhatatlan volt. A nyelvi-vallási sérelmek keveredtek a túl magas adók miatt érzett gazdasági sérelmekkel, így a jogszabály kihirdetése után Cornwallban rövidesen kitört a lázadás, amely a szomszédos Devon megyére is áttért.¹³

A rosszul felfegyverzett felkelők seregét a királyi udvar itáliai zsoldosokkal verette le, akik körülbelül 6000 cornwallit mészároltak le, ami egyes források szerint a helyi felnőtt férfilakosság harmadát tette ki!¹⁴ A zsoldosok további hónapokig dúlták a két lázadó megyét, majd a felkelés vezetőit felségárulásért Londonban kivégezték.¹⁵ Noha a lázadásban elszegényedett devoni angol parasztok hasonló arányban vettek részt, mint a cornwalliak, sőt a felkelők kivégzett vezetői is angol kisnemesek voltak, a felkelés elsősorban úgy maradt meg a félsziget lakosságának kollektív emlékezetében mint a cornwalli nemzet elleni brutális angol fellépés.¹⁶

Az imakönyvfelkelés a cornwalli nyelv fejlődése szempontjából is fordulópontot jelentett, ekkortól számítható a nyelv késői szakasza. A cornwalli nyelvet megbélyegezték, és a katolikusszimpatizáns területet – amely a nyelvrokonság miatt kapcsolatot ápol az ekkorra már az ellenséges Franciaországhoz tartozó Bretagne-nyal – potenciális árulónak tekintették.¹⁷ Szemben Walesszel, végül később sem készült a helyi nyelvre lefordított Biblia, illetve a liturgia is kizárólag angol nyelvűvé vált, így az egyik

¹¹ PALLISER 2000: 585.

¹² Kernow bys vyken [a].

¹³ SZÁNTÓ 2000: 96.

¹⁴ HICKS 2005: 10.

¹⁵ SZÁNTÓ 2000: 101.

¹⁶ STOYLE 1999: 444.

¹⁷ HICKS 2005: 10.

legfontosabb irodalmi forrásától szakadt el a cornwalli nyelv. A kolostorok feloszlatásával pedig a nyelv a legfontosabb intézményi háttérét veszítette el. Mivel a vezető társadalmi pozíciók kizárólag az angol nemesség kezében voltak, az angol lett a kultúra, a vallás és az adminisztráció nyelve. Mivel önálló cornwalli nemesség nem volt, hiányzott az a társadalmi réteg, amely a nyelv ápolását, fejlesztését felvállalta volna. Így a cornwalli – a közrendűek egymás között használt nyelveként – megindult a hanyatlás útján.

Sokat rontott a nyelv helyzetén, hogy a cornwallinak nem alakult ki standardizált nyelvtani szabályrendszere. A kiépülő, angol nyelvű alapfokú oktatási rendszer szintén gyorsította a kulturális asszimilációt. E hatások nyomán a 16. század közepétől néhány generáció után a cornwalli nyelv kikopott a használatból. Ugyanakkor mint perifériális terület a kora újkorban sem volt jelentős az urbanizáció, városszerkezete megőrizte a középkori mintázatát.¹⁸ Önálló jogi hagyományai és intézményei – mint a *Cornish Stannary Parliament* – lassan elsorvadtak, illetve feladatukat átvették az angol intézmények.

Ezzel párhuzamosan Cornwall alkotmányos státusza is megváltozott. Az imakönyvfelkelést megelőzően mind a brit, mind a külföldi útleírások önálló etnikumként tartották számon a cornwalliakat, akik saját szokásaiak szerint élnek, és saját nyelvvel bírnak. Ebből adódott, hogy sok helyütt önálló, államalkotó országrészként (*country*) tekintettek a területre, és számos 15–16. századi térkép is ekképpen ábrázolta Cornwaller – akárcsak Walest. A Tudor-korszakot jellemző centralizáció, majd a nyelv visszaszorulása után azonban egyre inkább egyszerű megyeként (*county*) tekintettek Cornwallerre.¹⁹

Mint elmaradt, rurális terület a 17. századi angol polgári forradalomban és az azt követő polgárháborúban is szembehelyezkedett a progresszívebb parlamentarista erőkkal, és a királpártiak mellett legtovább kitartó megye maradt, így Cornwaller több alkalommal is feldúlták az angol köztársaság seregei.²⁰ A polgárháború után a 17. században a terület lakossága 100 ezer körülire nőtt.²¹ Ám a cornwalli nyelven beszélők száma radikálisan csökkent: a század közepén megközelítőleg 14 ezer volt, a század végére 5000 alá esett.²² A 18. századra a növekvő angol bevándorlás következtében Cornwall teljesen elvesztette kelta karakterét, a nyelvet a mindennapokban nem használták.

¹⁸ CLARK 2018: 68.

¹⁹ E *county*–*country* vita a mai napig jelen van a helyi közbeszédben, és a cornwalli önállóság hívei napjainkban is országgként hivatkoznak a területre.

²⁰ STOYLE 1999: 444.

²¹ CLARK 2018: 10.

²² HICKS 2005: 14.

Habár a Walesből érkező felvilágosult értelmiségiek – a nyelvrokonság okán – több kísérletet is tettek a nyelv megfelelő dokumentálására a 18. század folyamán, megmentését nem sikerült elérniük.²³ A cornwalli nyelv a nyelvtudományok álláspontja szerint a 18. század végére kihalt. Ugyanakkor egyes – főleg a bányászathoz kapcsolódó – szakszavakban, kifejezésekben, helynevekben, gyermekdalokban és mondókákban tovább élt.

A nyelv kihalása ugyanakkor nem jelentette a helyi cornwalli kultúra megszűnését – módosulva már inkább az országrészhöz és annak összes lakosához kötődött hagyományok, helyi értékek formájában. A természeti környezethez való viszony, az évszázados múltra visszatekintő bányászat és halászat sajátos karakterű népi kultúrát alakított ki, amely csak a félszigetre jellemző. A cornwalli tudat tehát már nem a nyelven keresztül élt tovább, hanem a helyhez való kötődésben, a sajátos népi hagyományok ismeretében és tiszteletében nyilvánult meg – vagyis a cornwalli lokális kultúrává vált.²⁴

A cornwalli újjászületés és a cornwalli nacionalizmus

A cornwalli nemzeti ébredés jelentős megkésettiséggel és sajátossággal bírt a többi kelta nemzethez képest. A megkésettiség első oka a népesség jelentős változása a közepkori állapotokhoz képest. A történeti demográfusok szerint az imakönyvlázadást megelőzően a félsziget népessége 60 ezer körül lehetett, amelynek a fele beszélhette a cornwalli nyelvet, vagyis megközelítőleg ekkora lehetett a cornwalli identitással rendelkezők száma a 16. században. A 18. századra a nyelv kihalt, a cornwalli identitás részint felolvadt az angolban, részint pedig lokális identitássá változott. Amikor a 19. században lezajlott a demográfiai átmenettel járó népességnövekedés, az már a nyelvét és kelta identitását elvesztett Cornwallt érte. A terület lakossága (igaz, nagyon alacsony bázisról) megháromszorozódott 1660 és 1840 között.²⁵ A 19. század elején még mindig csak alig 200 ezer lakosa volt a félszigetnek, ami a század közepére 350 ezerre nőtt, majd közel 100 évig e szinten stagnált.²⁶ A helyi népességtöbblet

²³ Itt külön kiemelhető Edward Lhuyd, akinek a nevéhez később a cornwalli hangtan leírása fűződik.

²⁴ DUNMORE 2011: 91–105.

²⁵ CLARK 2018: 75.

²⁶ Histpop [é. n.].

gyakran nem talált megélhetést, így e periférikus megye képzetlen lakosait különösen nagy mértékben sújtotta a tömeges kivándorlás.²⁷

A cornwalli nemzeti ébredés megkésetttségének második oka gazdasági volt. Az ipari forradalom nem eredményezett olyan radikális változásokat a helyi társadalomban, mint Walesben. Ennek az volt az oka, hogy a területen korábban is intenzív bányászat folyt, az ipari forradalom tehát nem új ágazatként jelentette meg a bányászatot, hanem csak annak volumenét növelte, illetve technológiai újításokkal a hatékonyságát javította. A 18. századtól az ón-, a réz-, valamint a porcelángyártáshoz szükséges kaolinit bányászata igen gyors ütemben fejlődött, ám az ahhoz tartozó feldolgozó- vagy gépipar nem épült ki helyben.²⁸ A bányászati ipar jelentős munkaerőt vonzott Cornwallba – így tehát paradox módon a 19. században egyszerre beszélhetünk be- és kivándorlásról is, vagyis népességcseréről.²⁹ A modernizáció elmaradása az alacsony urbanizáltsági szinten is látványos volt. Megmaradt a középkorból örökölt kisvárosias városhálózat: a 19. század közepén a lakosság alig 28%-a lakott városokban, míg ez a szomszédos Devon megyében már 47%-os volt, de az egész délnyugati régióban a lakosság átlagosan 40%-a volt városlakó.³⁰

A helyi népszokásokat nem számítva a cornwalli népesség kulturálisan nem mutatott jelentős különbségeket a többi délnyugat-angliai megyéhez képest; míg Walesben vagy Skóciában egyértelmű volt a nyelvi és kulturális távolság Angliától.

A francia forradalom nyomán fellépő nemzeti ébredés hatására a kelta periférián is megjelentek a skót, ír és walesi nemzeti mozgalmak. Ezek közül ki kell emelni az ír nacionalizmus és az „írkérdés” megjelenését, amely a brit belpolitika egyik központi kérdésévé vált az 1880-as és 1890-es évekre.³¹ Ezek a nemzeti mozgalmak minden esetben először kulturális téren jelentek meg, szervesen kapcsolódva az adott (ír, skót gael, walesi) nyelvhez, majd ezt követően alakították ki politikai intézményeiket. E kulturális-nyelvi önszerveződési folyamatok már a 18. század legvégén, a 19. század elején megindultak Walesben, Skóciában, illetve az ír területeken, kialakítva saját szervezeteiket, intézményeiket. A 19. század utolsó évtizedeiben közel egy időben jelentek meg az első skót, illetve walesi szervezetek, amelyek kifejezetten politikai célokat tűztek ki. Az ír nemzeti ébredés politikailag jelentős hatást gyakorolt a többi kelta múlttal bíró országrészre, ennek ellenére ezek egyikét sem jellemezte

²⁷ THOMPSON 1990: 10.

²⁸ FLOUD 2004: 420.

²⁹ THOMPSON 1990: 42.

³⁰ CLARK 2018: 68.

³¹ VADÁSZ 2005: 189.

a szeparatizmus, mint az ír mozgalmat; céljuk sokkal inkább az önkormányzatiság kivívása volt maguk számára.

Amikor a 19. század utolsó éveiben a cornwalli gyökerekkel bíró értelmiségiek között, különösen akadémiai és nyelvész körökben először megélénkült az érdeklődés Cornwall múltja és nyelve iránt, a többi kelta múltú csoport már komoly eredményeket tudott felmutatni saját önszerveződése terén. Ez ugyanakkor azzal az előnnyel is járt a cornwalli megújulás hívei számára, hogy „csak” követniük kellett a többi kelta nemzet (elsősorban a walesi) példáját. Habár a walesi nyelvi mozgalmat tekintették mintának az ezzel foglalkozók, a két nyelv helyzete gyökeresen más volt. Cornwallban egy nyelvtani szempontból közel dokumentálatlan, kihalt nyelvet kellett feltámasztani, míg Walesben egy élő nyelv fejlesztése volt a cél.

Egyre több nyelvész kezdte tehát kutatni a fennmaradt cornwalli nyelvemlékeket és a modern nyelvtudomány módszereivel tanulmányozni azokat. Komoly akadály volt viszont, hogy a cornwalli nyelvnek nem alakult ki egységes nyelvtana, illetve szótára sem állt rendelkezésre, így az első feladat ezek rekonstruálása volt. Ezzel párhuzamosan az ír és a walesi kultúra újjászervezési sikereinek a mintájára elkezdtek kialakítani azokat az intézményeket is, amelyek a cornwalli kultúra megszervezését és ápolását szolgálták. Az 1900-ban megrendezett walesi irodalmi-kulturális találkozón (*Eisteddfod*) döntöttek az első Pánkelta Kongresszus (*Pan-Celtic Congress*) megszervezéséről, amelyet egy évvel később Dublinban tartottak meg. A három-évente megrendezett kongresszus munkájában, amelynek célja a kelta nemzetek közötti kapcsolatok erősítése, Cornwall 1904-óta vesz részt.³² Megjegyzendő, a Kelta Kongresszus tagjai közt élénk vita zajlott 1901-ben a cornwalli részvételtől: sokan aggályosnak találták egy kihalt nyelv képviselését, amely esetleg komolytalanná teheti őket is.³³

1904-ben Henry Jenner kiadta a *Handbook of the Cornish Language* című könyvet, és ezzel útjára indult a cornwalli nyelv feltámasztására irányuló mozgalom. Jenner munkája a nyelv legkésőbbi, vagyis 18. századi állapotát írta le.³⁴ Jennerrel szemben Robert Morton Nance azt a programot vázolta az 1929-ben kiadott *Cornish for All* című munkájában, hogy nem a nyelv leszálló ágának állapotát kell mintának tekinteni az újjáélesztésekor, hanem éppen azt az időszakot, amikor a nyelv a delelőjén állt, vagyis a 14–15. századi állapotot. 1938-ban ugyanő jelentette meg a cornwalli nyelv egységes szótárát (*Dictionary of Unified Cornish*), amely inkább az archaikusabb „kelta” nyelvi formákat részesíti előnyben, mintsem a korai modern, angol

³² Celtic Congress Cornwall [é. n.].

³³ DEACON–TREGIDGA–COLE 2003: 14.

³⁴ Kernow bys vyken [b].

eredetű nyelvi fordulatokat; valamint az újabb szavak tekintetében is inkább a walesi és a breton nyelvre támaszkodik az angollal szemben. A *Unified Cornish* ennek megfelelően egy nyelvészetiileg pontos műnek sikerült, ám ami még fontosabb: először a történelemben, 1938-tól írott nyelvtani rendszerrel büszkélkedhet a cornwalli nyelv. Ennek alapján megindulhatott a nyelv terjesztése és oktatása, illetve a folyóirat- és a könyvkiadás.

Már az 1920-as évektől elkezdtek szaporodni a hagyományörző *Old Cornwall Society*k, amelyek lelkes amatőr közönsége őszinte lelkesedéssel kezdte kutatni múltját, így egyszerre foglalkoztak helytörténettel, néprajzzal, forrásgyűjtéssel, valamint a népi kultúra egyéb formáinak gyűjtésével és hagyományainak ápolásával. A helyi társaságok munkáját 1924-től a *The Federation of Old Cornwall Societies* fogja össze.

Irodalmi téren meg kell említeni a nyelvész Henry Jenner által 1928-ban kezdeményezett *Gorsedh Kernow* rendezvényeket, amelyek lehetőséget adtak, hogy az újjáélesztett nyelven költészeti, irodalmi, illetve zeneművek szólalhassanak meg.³⁵ E rendezvények ugyanakkor azóta a cornwalli kultúra, művészet és civil társadalom központi eseményeivé nőttek ki magukat.³⁶ Kiemelendő, hogy Cornwallt egyes művészek és irodalmárok is felfedezték mint a modernitás és a városi élet elől való utolsó menedéket, így egy romantikus, naiv, ám sokszor téves kép is kialakult a fél-szigetről és annak népéről...³⁷

A cornwalli nemzeti ébredés megkésetttsége politikai téren még látványosabb volt. Az 1884-es harmadik választójogi törvény eredményeképpen a tehetősebb felnőtt férfiak többsége választójogot nyert – így a cornwalli lakosok is. Legtöbbjük a Liberális Pártot támogatta, ezzel Cornwall évtizedekre liberális fellegettségévé vált, és a helyi ügyek legfőbb zászlóvivői a liberális párt tagjai lettek.³⁸ Ugyanakkor arra, hogy egy önálló cornwalli politikai párt alakuljon, évtizedekig senki sem gondolt. Sőt, a cornwalli nemzeti újjáébredés központi figurái, mint Henry Jenner, egyértelművé tették: mozgalmuk kulturális, és nem áll szándékukban a terület alkotmányos státuszát megkérdőjelezni.³⁹

³⁵ Kernow bys vyken [c].

³⁶ Gorsedh Kernow [é. n.].

³⁷ COLLS 2004: 279.

³⁸ WYN JONES – SCULLY 2006: 117.

³⁹ DEACON–TREGIDGA–COLE 2003: 16.

A Mebyon Kernow alapítása és első évei

Az 1920-as években, amikor már mind a Walesi Párt (Plaid Cymru, 1925), mind a Skót Nemzeti Párt (National Party of Scotland, 1928) létrejött, Cornwallban még épphogy elkezdődött a nemzeti ébredés kulturális korszaka. Ugyanerre az időszakra esik a Liberális Párt országos pozícióinak visszaesése és a Munkáspárt felemelkedése.⁴⁰ Ez a kelta periféria szempontjából azért jelentős, mert a Liberális Párt felismerte, hogy a periféria ügyeinek felkarolása biztosíthatja számára a politikai túlélést. Ugyanakkor sok szavazó úgy érezte, hogy a liberalizmus szellemi ernyője alatt számos különböző ügy elférhet: a helyi munkásosztály helyzetének előmozdításától kezdve az önkormányzatiság eszméjéig – ezzel a legtöbb helyi politikai ügyet a Liberális Párt képviselhette egészen az 1960-as évekig.⁴¹

Az első olyan helyi szerveződés, amely a nyelvi-kulturális célokon túlmenően társadalmi kérdésekkel is elkezdett foglalkozni, az 1932-ben létrejött *Tyr ha Tavas* (Föld és Nyelv) volt. E fiatal baloldali helyiekből álló szervezet éppen a Paid Cymru mintájára fogalmazta meg először a cornwalli önrendelkezés igényével fellépő politikai szervezet szükségességét. Habár a szervezet az 1930-as évek végére elvesztette befolyását, és feloszlott, eszmeileg megágyazott az önálló cornwalli politikai párt gondolatának.⁴²

Az 1940-es évek legvégén egy új, fiatal generáció lépett színre, amelynek tagjaiban közös volt, hogy a világháború éveiben végeztek a legkiválóbb angol egyetemeken, és összekötötte őket a cornwalli származás és az önrendelkezés igénye. Az önálló pártalapítást nagyban segítette az a publicitás, amely az 1951-es, éppen Cornwallban megrendezett Kelta Kongresszussal járt. Az alapításhoz, amely 1951. január 6-án zajlott le Redruthban, a Paid Cymru jelentős támogatást nyújtott. A párt a Mebyon Kernow nevet vette fel, amely szó szerint Cornwall fiait jelenti. A párt első elnöke Helena Charles lett, akinek a vezetésével megfogalmazták a párt kezdeti programját. Ebben olyan célkitűzések szerepeltek, mint a cornwalli nyelv és irodalom támogatása; a helyi történelem cornwalli nézőpontból történő kutatása; a helyi viszonyok tanulmányozása és a problémák orvoslása, cornwalli kelta tematikájú koncertek és más előadások szervezése, amelyeken keresztül a célok továbbfejleszthetők, valamint együttműködés más társaságokkal, amelyek meg kívánják őrizni Cornwall jellegét.⁴³

⁴⁰ EGEDY 1998: 53.

⁴¹ DEACON–TREGIDGA–COLE 2003: 21.

⁴² DEACON–TREGIDGA–COLE 2003: 23.

⁴³ DEACON–TREGIDGA–COLE 2003: 32.

Noha a szervezet egy politikai csoportként definiálta magát, mint látható, céljai inkább kulturális dimenzióban értelmezhetők. 1951-ben a célokat az alábbival egészítették ki: „Cornwall kelta karaktere elfogadásnak támogatása, valamint a belügyi kérdésekben önrendelkezési jogának támogatása egy föderális Egyesült Királyságban.”⁴⁴ E mondattal nemcsak az első politikai célt tűzték ki, de világosan meghatározták álláspontjukat országuk alkotmányos jövője szempontjából is. Kiadványaikban számos olyan jelenségre világítottak rá, amely gyengíti a helyi kulturális fejlődés lehetőségét, ugyanakkor nem feledkeztek meg a helyi gazdaság fejlesztésének kérdéseiről, illetve a ki- és bevándorlás Cornwallt évszázadok óta gyengítő jelenségéről sem.⁴⁵ Mivel az országos politikában esélytelen lett volna indulniuk, a helyhatósági szintre koncentráltak: 1953-ban a redruthi körzetben tartott időközi tanácsi választáson Helena Charles pártelnök 77%-kal megnyerte a párt első választott pozícióját.

A meglepő választási siker felhívta a nagyközönség, illetve az országos politika figyelmét is a fiatal pártra, amelynek sikere beleillett a korban a kelta peremvidéken zajló politikai mozgolódásba. Az 50-es évek közepén a fiatal pártnak rögtön azzal az alapvető dilemmával kellett szembenéznie, hogy a politikai dimenziót helyezi előtérbe, amelyben hangsúlyos szerepet kapott az önrendelkezés; vagy a kulturális dimenziót, amelyet viszont más szervezetek is zászlajukra tűztek. Helena Charles harcosan kiállt a cornwalli önrendelkezés joga mellett, amivel sokakat elidegenített a friss párttól. A kérdésben az alapító tagok is megosztottak voltak, akárcsak a csekély létszámú tagság. Tovább nehezítette a kérdést, hogy a helyi sajtóban több olyan cikk is megjelent, amely a Mebyon Kernow-t szeparatistának bélyegezte.

A Helena Charlest követő pártvezetők viszont inkább úgy tartották, hogy a cornwalli mozgalom minden ágának (politikai és kulturális) egymást kölcsönösen kell támogatnia, mert egyik sem érhet el a másik nélkül sikereket; továbbá új területeket is kijelöltek, amelyekre a pártnak a korábbinál nagyobb figyelmet kell fordítania: ezek a gazdaság, a turizmus és a szociális viszonyok. Az volt az általános álláspont, hogy a párt céljai nem lehetnek túlzottan nagyratörőek, inkább konkrét, elérhető helyi ügyeket kell megcélózni, mivel abban nagyobb valószínűséggel érhető el eredmény. Mindez feltételez bizonyos együttműködést más szervezetekkel, politikai téren elsősorban a Liberális Pártnal, esetenként a Munkáspártnal.⁴⁶ Mindazonáltal az 1960-as évekre a Mebyon Kernow fókuszja inkább a kulturális szférába csúszott el a politikaitól, így az inkább egy, a cornwalli ügyekre specializált nyomáscsoportnak volt tekinthető, amely (többnyire eredménytelenül) indult az önkormányzati választásokon.

⁴⁴ DUNKERLEY 2010.

⁴⁵ DEACON–TREGIDGA–COLE 2003: 35.

⁴⁶ DEACON–TREGIDGA–COLE 2003: 38.

A 60-as években a Mebyon Kernow több helyi ügyben sikerrel gyakorolt nyomást a helyi politikára úgy, hogy formális képviselettel szinte nem is rendelkezett. E kis csoport számos felvonulást, tüntetést rendezett, amelyen ágazati szervezetek létrehozását követelte (mint a Cornwalli Fejlesztési Ügynökség és a Cornwalli Egyetem), vagy akár csak dokumentumok (pl. turisztikai stratégiák és hatástanulmányok) elkészítését kérte számon a politikusokon. Ezzel párhuzamosan maga is számos tanulmányt és dokumentációt készített különböző szakpolitikai kérdésekről, mint a helyi vonatkozlekedés reformja, a hagyományos cornwalli iparágak támogatása, illetve a helyi kultúra és sport (különösen a kelta birkózás) népszerűsítése.⁴⁷ Ennek eredményeképpen az 1960-as években a 700 fős tagsággal bíró párt már az országos sajtóban is egyre többször jelent meg, és így nemcsak a szeparatizmus, hanem a szellemi provincializmus vádját is sikerült levetkőznie...⁴⁸

Az 1960-as évek második fele az egész kelta peremvidék számára jelentős politikai fejlemények időszaka volt. 1966-ban a Plaid Cymru, majd 1967-ben a Skót Nemzeti Párt is megszerezte első parlamenti mandátumát, ezzel a nemzetiségi pártok tovább színezték a westminsteri politikát. Ennek nyomán a Mebyon Kernow-ban is egyértelművé vált: ha a kelta testvérpártoknak sikerült, neki is sikerülhet! Ehhez azonban szükség volt arra a felismerésre, hogy a helyi nyelv ügyén túllépjen, és ne csak a kelta identitásúak, hanem potenciálisan minden cornwalli lakos pártjaként jelenjen meg.

1965-ben a Nagy-Londoni Tanács (*Greater London Council*) a londoni túlnépesedést úgy kívánta orvosolni, hogy országszerte, többek közt Cornwallban is jelentős lakásépítéseket finanszírozott – így csökkentve a főváros túlszűfoltóságát. A terület lakosságának nagy léptékű (50–60 ezer fővel) és az állam által felülről koordinált mesterséges növelése a cornwalli lakosokban nagy fokú ellenérzéseket váltott ki.⁴⁹ A Mebyon Kernow harsány fellépése a „betelepítési programok” ellen meghozta az eredményét, és az eddigi városi tanácsi helyeken túlmenően 1967-ben Colin Murley megnyerte a párt első pozícióját a Cornwall Megyei Tanácsban (*Cornwall County Council*) is.⁵⁰ 1968-ban a párt kiadta az alapítása óta legátfogóbb pártprogramját *What Cornishmen Can Do* címmel, amelyben nemcsak felsorolta a helyi problémákat és követeléseit, hanem reális megoldási javaslatokat is tett.⁵¹

⁴⁷ DUNKERLEY 2010.

⁴⁸ Ennek azért is van jelentősége, mert az angol nyelv Cornwallban és Devonban beszélt *westcountry* kiejtését Nagy-Britanniában gyakran rokonítják a rossz értelemben vett vidékiséggel, művelatlenséggel.

⁴⁹ DEACON–TREGIDGA–COLE 2003: 49.

⁵⁰ DEACON–TREGIDGA–COLE 2003: 50.

⁵¹ DEACON–TREGIDGA–COLE 2003: 53.

Országos szinten viszont súlyos csalódások érték a pártot: amikor 1970-ben a Mebyon Kernow először indult parlamenti választásokon, Len Turian, a párt jelöltje mindössze 960 voksot kapott, ezzel alig érte el a 2%-ot Cornwallban.⁵² Négy évvel később is hasonlóan kiábrándító eredmény született, akkor a kapott szavazatok száma még a párt taglétszámánál is kevesebb volt!⁵³

Az 1970-es években a párt súlyos válságot élt át, amely ideológiája és irányultsága körül forgott: vajon egy inkább kulturális irányultságú jobboldali párttá kíván-e válni a Mebyon Kernow, amelynek a végső célja a független Cornwall; vagy inkább egy politikusabb és balközép irányultságú mutató politikai párt lenne, amely elfogadja a devolúció (hatalomátruházás) esetleges megvalósulását Cornwallban. E konfliktus 1975-re pártszakadáshoz vezetett, amelynek nyomán létrejött a jobboldali *Cornish National Party*.

Ugyanebben az időben a brit belpolitikában is egyre nagyobb hangsúlyt kapott a kelta peremvidék: válaszul a Skót Nemzeti Párt és a Plaid Cymru sikereire, a munkáspárti kormányzat 1969-ben felállította a Kilbrandon Bizottságot (*Royal Commission on the Constitution*), hogy alkotmányos szempontból vizsgálja meg a devolúció lehetőségét.⁵⁴ A bizottság munkájának eredményeképpen 1974-re született meg a tervezet, amely Wales és Skócia esetében korlátozott devolúció mellett foglalt állást.⁵⁵ Cornwallt illetően viszont a Bizottság elismerte, hogy létezik egy *nagyon apró kisebbség*, amely a cornwalli önrendelkezésért küzd, továbbá hogy nagyon erős hagyományai vannak a regionális identitásnak; mégsem látta bizonyítékát annak, hogy az itt élők többsége más kormányzati berendezkedést igényelne, mint Anglia többi része.⁵⁶ A Kilbrandon Bizottság munkája annak ellenére nem volt hiábavaló, hogy az arról szóló népszavazás megbukott, mivel lefektette a devolúció elvi kereteit, ahonnan az 1990-es évek második felében újraindulhatott. A Mebyon Kernow visszautasította a Bizottság jelentését, ugyanakkor az általa bevezetett fogalmi keretek szerint Waleshez hasonló módon nemzetgyűlést (*Assembly*) követelt Cornwall számára *Towards Self-Government* című 1974-es pártprogramjában.⁵⁷

Az 1970-es évek második felében a párt – noha továbbra is részt vett a választásokon – működése fókuszát inkább ismét a helyi ügyekre összpontosította, és rendezte viszonyát a liberálisokkal.⁵⁸ A lokális ügyek melletti kiállással a párt stabilizálta a helyi választásokon

⁵² PAYTON 1992: 26.

⁵³ DEACON–TREGIDGA–COLE 2003: 55.

⁵⁴ LAZER 1977: 49–69.

⁵⁵ TANNER 2006: 571.

⁵⁶ *Memorandum by the National Executive Committee of Mebyon Kernow...* (2006).

⁵⁷ PAYTON 2002: 85.

⁵⁸ DEACON–TREGIDGA–COLE 2003: 64.

a támogatói bázisát, így a 70-es évek városi tanácsi választásain jellemzően 4–6 helyet sikerrel meg tudott szerezni. Ugyanakkor az is egyértelművé vált az 1979-es parlamenti választáson, hogy sokkal többen támogatják a párt helyi munkáját, mint részvételét az országos politikában: az ugyanaznap rendezett tanácsi és parlamenti választáson közel háromszor annyi helyi szavazatot kapott a párt, mint parlamentit.⁵⁹

Az 1979-es esztendő abból a szempontból is érdekes volt a párt számára, hogy ez volt az első év, amikor európai parlamenti választásokat is tartottak az Egyesült Királyságban. Habár a Mebyon Kernow az 1975-ös népszavazáson a helyi halászati ipar védelmében még határozottan kampányolt a közös piac ellen, négy évvel később az indulás mellett döntött. Az első európai parlamenti választáson több mint 10 ezer szavazatot kapott, így az országos pártok után a negyedik helyet sikerült elérnie, de sem ezen, sem az azt követő EP-választásokon nem tudott egyetlen európai parlamenti mandátumot sem szerezni. Ennek ellenére az európai dimenzió lassan egyre fontosabb lett a párt számára. Egyrészt azért, mert Cornwall igen elmaradott régióként a közösségi támogatások haszonélvezője és a közös piacból származó befektetések kitüntetett színtere lett; másrészt pedig a Mebyon Kernow – akárcsak a többi kelta hátterű párt – az európai intézményrendszerben szövetségést látott a kisebbségi nyelv és kultúra védelmében.⁶⁰

A Margaret Thatcher vezette, 1979-ben kormányra került konzervatívok elutasították a devolúció minden formáját, így az arról való vita a Mebyon Kernow-n belül is lekerült a napirendről. A Vaslady kormányzata ugyanakkor az állami kiadáscsökkentést a kultúra területén is következetesen képviselte, így számos állami finanszírozású cornwalli kulturális intézmény és program (például a cornwalli nyelvtanfolyamok) támogatás nélkül maradt.

Az egyre növekvő munkanélküliség, illetve a bérek stagnálása az 1980-as évekre jelentős balratolódáshoz vezetett a Mebyon Kernow tagságában és vezetésében egyaránt.⁶¹ Ez az ideológiai elmozdulás nemcsak a szociális kérdés központba helyezésében nyilvánult meg, a markáns baloldaliság a nukleáris leszerelés propagálásával is párosult, amelyet azonnal összekötöttek a St. Austell melletti Luxulyanba tervezett atomerőmű elleni harsány és végül eredményes tiltakozásokkal. A neoliberális gazdasági elveket valló konzervatív kormányzásra adott válasz, a 80-as évek közepén lezajlott további markáns balratolódás már olyan szélsőbaloldali elemek megjelenésével is járt, amelyek a párt egységét is veszélyeztették.⁶²

⁵⁹ DEACON–TREGIDGA–COLE 2003: 71.

⁶⁰ WYN JONES 2009: 138.

⁶¹ DEACON–TREGIDGA–COLE 2003: 70.

⁶² MORRIS 2012.

A Mebyon Kernow sikertelensége az 1980–90-es években továbbra is kitartott, és beszorult a mikropártok közé: országos szinten 1983-ban alig 1000 szavazatot gyűjtött, így sem az 1987-es, sem az 1992-es parlamenti választásokon nem indult a párt. Az 1984-es európai parlamenti választásokra sem indított jelöltet, öt évvel később pedig noha elindult, a szavazatok kevesebb mint 2%-át érte el, majd az 1994-es európai parlamenti választáson alig 1,5%-ot szerzett a párt jelöltje. Ezt követően csak 2009-ben állítottak jelöltet, de az 1%-os eredmény nyomán többet nem próbálkoztak vele.

Cornwall közelmúltja

Miután a Tony Blair vezette Munkáspárt Walesben és Skóciában sikeres népszavazás után elindította a devolúció folyamatát, Cornwallban is megélénkültek az ezt támogató hangok. 2000. március 5-én, Szent Pirán napján a Mebyon Kernow aláírásgyűjtésbe és kampányba kezdett egy önálló jogalkotó szerv, a cornwalli nemzetgyűlés (*Senedh Kernow*) felállítása érdekében. Érdekes módon ekkorra a helyi, kelta gyökerekkel egyáltalán nem rendelkező angol polgárok is elkezdtek érdeklődni a hatalomátruházás lehetséges előnyei iránt – ebben ugyanis az önkormányzatiság kiteljesedését látták. A kezdeményezéshez nemcsak helyi állampolgárok, szervezetek, hanem politikai irányultságtól függetlenül a helyi pártok és Cornwall mind az öt parlamenti képviselője is csatlakozott.⁶³ 2001 nyarán 50 ezernél is több aláírásgyűjtés össze, így ezeket a szervezők eljuttatták a Downing Street 10.-be, kérve a devolúció megindítását és a cornwalli nemzetgyűlésről szóló népszavazás kiírását.⁶⁴ E követelés hidegen hagyta a kormányzó erőket, így népszavazásra azóta sem került sor, a nagyszámú aláírás mégis jelezte, hogy a cornwalli önrendelkezés gondolata már nem csak egy minimális választási eredményeket felmutatni tudó párt vagy törpe kisebbség marginális gondolata.

A 2001-es népszámlálás alkalmával először nyílt alkalom arra, hogy a helyi lakosság megjelölje a cornwallit mint etnikumot. Ennek nyomán ebben az évben kb. 34 ezer, 2011-ben pedig már közel 83 ezer válaszadó vallotta magát cornwalli identitásúnak.⁶⁵ A 2021-es népszavazás adatai szerint Nagy-Britanniában több mint 108 ezer – ebből 96 ezer a félszigeten – jelölte meg a cornwalli identitást, vagyis a ma 570 ezres helyi lakosság közel 17%-a vallja magát cornwallinak.⁶⁶

⁶³ TEWDWR-JONES – ALLMENDINGER 2006: 343.

⁶⁴ DEACON-TREGIDGA-COLE 2003: 107.

⁶⁵ Office for National Statistics (2012).

⁶⁶ Office for National Statistics (2022).

E változásokra reagálva az Egyesült Királyság kormánya az Európa Tanács Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló Keretegyezménye értelmében 2014-ben a cornwallit nemzeti kisebbségként ismerte el, és védelemben részesítette.⁶⁷ Továbbá kb. 50 ezer helyi lakos írta alá azt a kezdeményezést, amely egy különálló Cornwall régiót létesítene a nagyobb, több megyét magában foglaló Southwest régió helyett.⁶⁸

Ugyanakkor a Mebyon Kernow a cornwalli identitás iránti fokozódó érdeklődést sem tudta saját hasznára fordítani. Habár a 2010-es és a 2015-ös országos választásokon indított jelöltek a cornwalli választóközetekben, 5000 körüli szavazattal egyetlen mandátumot sem sikerült szereznie... Így 2017-ben el sem indult, és 2019-ben is csak egy jelöltet állított, akire mindössze 1600 leadott szavazat érkezett. Helyhatósági szinten valamivel eredményesebb: a 123 tagú megyei tanácsban (Cornwall Council) 2009-óta 3-4 mandátumot ér el, ám a 2021-es választáson már 5 képviselője jutott be. Emellett folyamatosan változó számú, de 20 körüli város tanácsi képviselője van Cornwallban.

Ha összegezzük a párt múltját, kijelenthető, hogy egyértelműen egy nemzetiségi párt, amelyre mind a politikai szereplők, mind az elemzők nacionalista pártként hivatkoznak. A Mebyon Kernow ugyanakkor visszautasítja, hogy nacionalista lenne, magát az autonómiáért küzdőként (*autonomist*) vagy „újjáélesztőként” (*revivalist*) definiálja.⁶⁹ Ugyanakkor önmeghatározása szerint a párt „korni, zöld, balközép és decentralista” elveket vall.⁷⁰ Vagyis érdekes módon egy baloldali, ám nemzetiségi-nacionalista pártról beszélhetünk, ami csak a közép-európai kontextusban meglepő, hiszen az Egyesült Királyságban található még ilyen orientációjú párt: a skót SNP-n túl épp a Mebyon Kernow legszorosabb szövetségese, a Plaid Cymru! A Mebyon Kernow az egyetlen olyan párt, amely egyetlen megyében indul a választásokon, és kizárólag erre a megyére koncentrál programjában.

A párt történetéből világossá válik, hogy a párt és a körülötte lévő szellemi holdudvar kulturális téren jóval nagyobb hatást tudott kiváltani, mint politikailag – különösen, ha összevetjük a Plaid Cymru és a Skót Nemzeti Párt eredményeivel. A Mebyon Kernow mindössze helyhatósági szinten képes megjelenni. Ennek magyarázata az lehet, hogy igen sokáig tartott, mire átalakult a szervezet egy kulturális nyomáscsoportból egy klasszikus politikai párttá.

További jellemzője a pártnak, hogy több olyan közpolitikai témát az emelt be először a helyi közéletbe, amelyre más korábban nem gondolt, esetenként neveltség

⁶⁷ MORRIS 2014.

⁶⁸ SCHRIJVER 2006: 275.

⁶⁹ DEACON–TREGIDGA–COLE 2003: 2. Lásd még Mebyon Kernow [a].

⁷⁰ Mebyon Kernow [b].

tárgyává vált kezdetben, mégis a későbbiekben a többi helyi politikai szereplő is azonosulni tudott vele, képviselte, és végül sikerült megvalósítani – igaz, az ezzel járó politikai hasznot sem a Mebyon Kernow tudta kihasználni. Erre remek példa a Cornwalli Egyetem ügye, amelyet először a Mebyon Kernow kezdeményezett, és amelyet komolytalan, romantikus képzelgésnek neveztek a rivális politikai szereplők; 1955-re viszont több főiskola és kisebb felsőoktatási intézmény összeolvasztásából létrejött a Cornwallban is kampuszokkal rendelkező University of Exeter.⁷¹ Ami a Mebyon Kernow jelenlegi politikai céljait illeti, a párt fő célja a walesi és a skót devolúciós példa nyomán egy helyi törvényhozó testület, a cornwalli nemzetgyűlés vagy parlament felállítása.⁷² Továbbá a helyi nyelv és kultúra megőrzésének előmozdítása, amelyet a helyi oktatásban is szerepeltetni kívánnak, az úgynevezett cornwalli tantervet szeretnék elérni, amelynek nyomán az iskolákban helyi nyelvet, történelmet, földrajzot oktatnának magasabb óraszámban. Mindezen eredmények ellenére a Mebyon Kernow egyelőre nem tud bekerülni az országos politikába, és a jelenlegi tendenciák szerint továbbra is csak önkormányzati szinten képes képviselni a párt céljait.

National Movement of Cornwall and Mebyon Kernow

Among the Celtic nations, the history and culture of Cornwall are the most under-researched topics in Hungarian literature. This study reviews the history of Cornwall and the Cornish language from the appearance of written sources to the end of the 20th century. The work also attempts to explore the emergence of the Cornish national movement, its evolution into a political party, and outlines the boundaries of political success achieved by the Mebyon Kernow party.

⁷¹ University of Exeter [é. n.].

⁷² Mebyon Kernow [c].

Felhasznált irodalom

- APÁTI Zsófia – GYÖRI SZABÓ Róbert (2002): A kisebbségi nyelvek helyzete és oktatási rendszere Nagy Britanniában. *Pro Minoritate*, 6(ősz), 116–154.
- BRADDICK, Michael J. (2004): *State Formation in Early Modern England, c. 1550–1700*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Celtic Congress Cornwall [é. n.]: *Welcome to the Celtic Congress Cornwall*. Online: www.celticcongresscornwall.co.uk
- CLARK, Peter szerk. (2018): *The Cambridge Urban History of Britain. Volume 2*. Cambridge: Cambridge University Press.
- COLLS, Robert (2004): *Identity of England*. Oxford: Oxford University Press.
- DEACON, Bernard (2007): County, Nation, Ethnic Group? The Shaping of the Cornish Identity. *The International Journal of Regional and Local Studies*, 3(1), 5–29. Online: <https://doi.org/10.1179/jrl.2007.3.1.5>
- DEACON, Bernard – TREGIDGA, Garry – COLE, Dick (2003): *Mebyon Kernow & Cornish Nationalism*. Cardiff: Welsh Academic Press.
- DUNKERLEY, Chris (2010): Mebyon Kernow – 60 Years On – and Still Looking Good! *Cornwall24.net*, 2010. december 3. Online: <http://www.cornwall24.net/2010/12/chris-dunkerley-mebyon-kernow-60-years-on-and-still-looking-good/>
- DUNMORE, Stuart (2011): Language Decline and the „Theory of Cornish Distinctiveness”: The Historiography of Language and Identity in Early Modern Cornwall. *Proceedings of the Harvard Celtic Colloquium*, 31, 91–105.
- EGEDY Gergely (1998): *Nagy Britannia története*. Budapest: Aula.
- FLOOD, Roderick szerk. (2004): *The Cambridge Economic History of Modern Britain. I. Industrialisation*. Cambridge: Cambridge University Press. Online: <https://doi.org/10.1017/CHOL9780521820370>
- Gorsedh Kernow [é. n.]: *About Gorsedh Kernow*. Online: <https://gorsedhkernow.org.uk/about>
- HICKS, Davyth A. (2005): Cornish: Language and Legislation. *Mercator-Working Papers*, 21. Online: https://www.academia.edu/15477964/Cornish_Language_and_Legislation_2005_Histpop [é. n.]: *Enumeration Abstract, 1801*. Online: https://bit.ly/Enumeration_Abstract_1801
- KATUS László (2001): *A középkor története*. Budapest: Pannonica–Rubicon.
- Kernow bys vyken [a]: *The Prayer Book Conflict Timeline*. Online: www.cornwallforever.co.uk/history/prayer-book-conflict
- Kernow bys vyken [b]: *A Handbook of the Cornish Language*. Online: www.cornwallforever.co.uk/history/a-handbook-of-the-cornish-language
- Kernow bys vyken [c]: *The First Cornish Gorsedh Ceremony*. Online: www.cornwallforever.co.uk/history/the-first-cornish-gorsedh-ceremony
- KLANICZAY Gábor szerk. (2004): *Európa ezer éve – a középkor I*. Budapest: Osiris.
- LAZER, Harry (1977): Devolution, Ethnic Nationalism, and Populism in the United Kingdom. *Publius*, 7(4), 49–69. Online: <https://doi.org/10.2307/3329497>
- Mebyon Kernow [a]: *Pledges*. Online: <https://mebyonkernow.org/pledges>
- Mebyon Kernow [b]: *The Party for Cornwall is a Political Party with a Difference*. Online: https://mebyonkernow.org/?q=history_more_recent_years
- Mebyon Kernow [c]: *Towards a Cornish Parliament*. Online: <https://mebyonkernow.org/towards-a-cornish-parliament>
- Memorandum by the National Executive Committee of Mebyon Kernow, the Party for Cornwall (RG 17)* (2006). Online: <https://publications.parliament.uk/pa/cm200506/cmselect/cmopdp-m/977/977we20.htm>

- MORRIS, Steven (2012): Cornish party Mebyon Kernow Sees the Future in Black and White. *The Guardian*, 2012. január 26. Online: <https://www.theguardian.com/uk/2012/jan/26/cornish-party-mebyon-kernow-future>
- MORRIS, Steven (2014): Cornish Recognised as National Minority Group for the First Time. *The Guardian*, 2014. április 24. Online: <https://www.theguardian.com/uk-news/2014/apr/24/cornish-recognised-national-minority-group-first-time>
- Office for National Statistics (2012): Ethnicity and National Identity in England and Wales: 2011. *Ons.gov.uk*, 2012. december 11. Online: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/culturalidentity/ethnicity/articles/ethnicityandnationalidentityinenglandandwales/2012-12-11#tab-conclusions>
- Office for National Statistics (2022): TCT21_0006 – National identity: Cornish. *Ons.gov.uk*, 2022. december 2. Online: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/populationestimates/adhocs/15312ct210006nationalidentitycornish>
- PALLISER, David Michael szerk. (2000): *The Cambridge Urban History of Britain. Volume 1*. Cambridge: Cambridge University Press. Online: <https://doi.org/10.1017/CHOL9780521444613>
- PAYTON, Philip (1992): *The Making of Modern Cornwall: Historical Experience and the Persistence of „Difference”*. Redruth: Dyllansow Truran.
- PAYTON, Philip (2002): *A Vision of Cornwall*. Fowey: Alexander Associates.
- SCHRIJVER, Frans (2006): *Regionalism After Regionalisation: Spain, France and the United Kingdom*. Amsterdam: Amsterdam University Press. Online: <https://doi.org/10.5117/9789056294281>
- STOYLE, Mark (1999): The Dissidence of Despair: Rebellion and Identity in Early Modern Cornwall. *The Journal of British Studies*, 38(4), 423–444. Online: <https://doi.org/10.1086/386202>
- SZÁNTÓ György Tibor (2000): *Anglikán reformáció, angol forradalom*. Budapest: Európa.
- TANNER, Duncan (2006): Richard Crossman, Harold Wilson and Devolution, 1966–70: The Making of Government Policy. *Twentieth Century British History*, 17(4), 545–578. Online: <https://doi.org/10.1093/tcbh/hw026>
- TEWDWR-JONES, Mark – ALLMENDINGER, Philipp (2006): *Territory, Identity and Spatial Planning. Spatial governance in a fragmented nation*. London: Routledge. Online: <https://doi.org/10.4324/9780203008003>
- THOMPSON, Francis Michael L. szerk. (1990): *The Cambridge Social History of Britain 1750–1950. II*. Cambridge: Cambridge University Press. Online: <https://doi.org/10.1017/CHOL9780521257893>
- University of Exeter [é. n.]: *History of the University*. Online: <http://www.exeter.ac.uk/about/facts/history/>
- VADÁSZ Sándor (2005): *19. századi egyetemes történet 1789–1890*. Budapest: Korona.
- WILLETT Joannie (2013): Liberal Ethnic Nationalism, Universality, and Cornish Identity. *Studies in Ethnicity and Nationalism*, 13(2), 201–217. Online: <https://doi.org/10.1111/sena.12024>
- WYN JONES, Richard (2009): From Utopia to Reality: Plaid Cymru and Europe. *Nations and Nationalism*, 15(1), 129–147. Online: <https://doi.org/10.1111/j.1469-8129.2009.00368.x>
- WYN JONES, Richard – SCULLY, Roger (2006): Devolution and Electoral Politics in Scotland and Wales. *Publius: The Journal of Federalism*, 36(1), 115–134. Online: <https://doi.org/10.1093/publius/pjio34>
- ZADRAŽILOVÁ, Dagmar (2010): *Revival of the Cornish Language: Its Reasons, Challenges and its Relation towards the Cornish Identity*. MA-szakdolgozat. Prague: Charles University in Prague.